

В І Д А В Т О Р А .

З державними банкнотами відродженої до самостійного життя України я зазнайомився вперше в Перемишлі як учень четвертої класи української гімназії. Вони зробили на мене велетенське враження. Я старався дещо більше довідатися про них і вже тоді постановив присвятитися цій ділянці. Почав від інтенсивного їх збирання. Так вчасно виявилися вроджені прикмети музейного робітника, які згодом під час університетських студій розвинулися завдяки д-рові Іларіонові Свенціцькому, директорові Національного Музею у Львові. Його прекрасні доповіді за весь час існування тасмного Українського Університету втішалися великою фреквенцією і саме вони скріпили моє юнацьке патріотичне зацівлення і відновили постанову, щоб пильно студіювати та друкувати у тодішніх наших львівських періодиках висліди моїх розшуків.

Свої досліді закінчив я історично—іконографічною працею п. з. "Державні гроші України 1917 - 20 років". Резюме тієї праці надруковано в третьому томі Української Загальної Енциклопедії. Прихильна рецензія д-ра Свенціцького спонукала мене шукати видавця. Сильний на тодішні галицькі відносини концерн "Українська Преса" Івана Тиктора відмовився прийняти до друку і видати книжку, яку треба було ілюструвати десятками кліш. Католицькі "Дзвони" потребували рік часу, щоб прийти до ідентичного висновку й рішення.

Мої доповіді на тему українських державних грошових знаків у наших середніх школах та в Духовній Академії у Львові переконували мене про konieczність появи такої праці друком. Тоді мій стрісчний брат проф. д-р Микола Гнатишак обіцяв надрукувати її в 1939. р. в журналі, що його підготовляв до друку проф. Василь Сімович. Тим часом вибухла друга світова війна і під час большевицької окупації в 1939. р. "страха ради" проф. Сімович у Львові спалив мою працю, а копія пропала в 1945. р. в часі альянтського налету на Інсбрук в Австрії.

Опинившись в 1950. р. в Америці на виснажливій фізичній праці роздумував я про реконструкцію втраченої монографії. Та щойно в 1960. р. зміг я зачати працювати над зреалізуванням своєї мрії. При цілковитім браку літератури та зразків наших державних банкнот довелося знову починати від самого початку і то у значно гірших обставинах чужини та віддалі часу. Реконструкцію довелося сперти на доривочних записках, які збереглися від знищення війною та на роздобутих примірниках банкнот і деякої літератури.

Відтворена серед невідрадних обставин оця праця - і то перша в тій матерії - не може бути без недотягнень і далека від досконалости.

Достойному громадянину Леонідові Бачинському, основникові і голові Українського Музею - Архіву у Клівленді в Огайо, який уможливив видання оцього нарису друком, складаю щире подяку.

Рочестер, Нью-Йорк
Літом 1970-о року

Микола Гнатшак

1. ПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ 1917 - 1920.

- Історію України 1917-20 років творять 4 доби:
1. доба Центральної Ради (ЦР) і Української Народньої Республіки (УНР) від 17.3.1917 до 29.4.1918.
 2. доба Гетьманської "Української Держави" від 29-го квітня до 14. грудня 1918. року.
 3. доба Директорії Української Народньої Республіки від 14. грудня 1918. року.
 4. доба Західньо - Української Народньої Республіки (ЗУНР) від 1. листопада 1918, а від 22. січня 1919 Західньої Области УНР (ЗОУНР).

ЦЕНТРАЛЬНА РАДА.

Президент ЦР: проф. Михайло Грушевський. (Народився 29.9.1866 в Холмі, помер 24.11.1934 в Кисловодську, кліматичному та бальнеологічному курорті.

Голова Генерального Секретаріату від 1. Універсалу Володимир Винниченко (1880-1951), а від 4-го Універсалу і проголошення Самостійности УНР 22. січня 1918 голова Ради Народніх Міністрів Всеволод Голубович, нар. 1890.

Генеральні Секретарі Фінансів:

1. Христофор Барановський (1874-1941),
2. Михайло Туган Барановський (1865-1919),
3. Василь Мазуренко (1877- ?).

Народній Міністер Фінансів:

1. Степан Перепелиця (1884-1932).

Офіційні органи:

1. "Вісті з Української Центральної Ради"
2. "Вісник Генерального Секретаріату України"
3. "Вісник Генерального Секретаріату Української Народньої Республіки"
4. "Вісник Ради Народніх Міністрів УНР"

УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА.

Гетьман (генерал) Павло Скоропадський народився 15.5.1873 у Вісбадені, а помер 26.4.1945 року в німецькому селі Меттені над Дунаєм в наслідок поранення в часі альянтського налету на вузлову залізничну станцію у Плятлінгу в Долшній Баварії. Померлогс в поблизькому селі Гетьмана похоронив там же 28.4.1945 священник Української Католицької Церкви о. Григорій Онуфрів.

Прем'єри Ради Міністрів:

1. Федір Лизогуб, нар. 1851, помер 1928 в Югославії.
2. Сергій Гербель, прем'єр 14.11. - 14.12.1918.

Міністер Фінансів:

Антін Ржепецький, банковець, член російської "Партії Народної Свободи" ("кадет").

Офіційний орган:

"Державний Вісник".

ДИРЕКТОРІЯ.

Директорія УНР була покликана Українським Національним Союзом 14. 11. 1918 у складі 5-ти членів: Голова Вол. Винниченко, Головний Отаман Симон Петлюра, Федір Швець, Андрій Макаренко (1885-1963) і Опанас Андрієвський (1878-1955). Після з'єднання ЗУНР 22. січня 1919 з УНР в одну Соборну УНР, з кінцем березня 1919 до Директорії увійшов за постановою Трудового Конгресу Євген Петрушевич як Президент Української Національної Ради ЗОУНР.

Від липня 1919, в Кам'янці Подільській Директорія стала триособовою: Гол. От. С. Петлюра (голова від 11.2.1919), Ф. Швець і А. Макаренко. - През.Петрушевич причислявся лиш номінально. З 15.11.1919остав сам Гол. Отаман С. Петлюра.

Директорія перевела повстання проти режиму гетьмана Скоропадського і після його зречення 14.12.1918. р. перебрала владу і привернула Українську Народню Республіку.

Гол.От. Петлюра народився 10.5.1879 в Полтаві, а згинув 25.5.1926 на вул. Расін (ріг Сен-Мішель) в Парижі від кулі вбивника Самуїла Шварцбарта (нар. 1886 у Смоленську). Похований на цвинтарі Монпарнас.

За законом з 12.11.1920 наступником Петлюри став Андрій Лівницький, (нар. 9.4.1879 в Липляві, помер 17.1.1954 в Карльсруге. Похований на цвинтарі Вальд-фрідрігоф у Мюнхені). В 1954.р. Президентом УНР в Екзилі був обраний Степан Витвицький (1884-1965), а після його смерті Микола Лівницький, нар. 1907.

Ради Народніх Міністрів. (Кабінети)

Прем'єри:

- 26.12.1918 - 13.2.1919: Володимир Чехівський (1874-?)
13.2. - 9.4.1919 у Вінниці: Сергій Остапенко.
9.4. - 27.8.1919 у Рівному, в Галичині і Кам'янці Подільському: Борис Мартос, нар. 1879.
28.8.1919 - 25.5.1920 у Кам'янці, в Зимовому Поході
6.12.1919-6.5.1920: Ісаак Мазепа (1884-1952)
25.5.1920 в Києві - 15.10.1920 в Кам'янці: Вячеслав Прокопович
15.10.1920 в Кам'янці - до березня 1921 в Тарнові:
Андрій Лівницький.

Після відходу Української Армії з границь УНР в дні 21.11.1920 на еміграцію, Екзильні Уряди УНР продовжують діяльність в користь визволення України з о сіджом спочатку у Польщі, згодом у Франції, а по війні у Західній Німеччині.

Народні Міністри Фінансів:

1. Борис Мартос, до 13.3.1919. Перед ним тимчас. керівник мін. Василь Мазуренко (1877 - ?).
2. Михайло Кривецький, в березні 1919.
3. Борис Мартос, одночасно і прем'єр-міністер.
4. Христофор Барановський (1874-1941) в Кабінеті В. Прокоповича в Кам'янці Подільському
5. Петро Відибіда - Руденко (1891 у Вінниці, помер 1.9.1971 в Нью Йорку як Архиспископ Палладій)

Офіційні органи:

1. "Вісник Української Народньої Республіки"
2. "Вісник Державних Законів".

ЗАХІДНЬО-УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ РЕСПУБЛІКА
/ЗУНР/

ЗУНР була проголошена у Львові 1. листопада 1918-го року після військового перевороту під проводом сотника Дмитра Вітовського (8.11.1887 - 4.8.1919) і перебрання влади від Австро-Угорщини. ЗУНР охоплювала етнографічну територію тієї монархії, а це східню Галичину, північну Буковину і 7 повітів Закарпаття з 75000 квадратних кілометрів і 6 мільйонів населення, в тім 71% українців, 14% поляків, 13% жидів і 2% інших.

Президент Української Національної Ради, член Директорії УНР від кінця березня 1919, а від 9. 6. 1919 Диктатор ЗОУНР Євген Петрушевич (3.6.1863-29.8.1940 в Берліні і похований на цвинтарі св. Ядвіги).

Ради Державних Секретарів:

1. Кость Левицький (1859-1941), голова і Секретар Скарбу від 10.11. до половини грудня 1918 у Львові і Тернополі,
2. Сидір Голубович (1873-1938), голова і Секр. Фінансів від початку січня до 9.6.1919 у Стани - славоці.

При Диктаторі у складі його Ради Уповноважених, по скомасованню дотеперішніх Секретаріатів, Секретарем Внутрішніх Справ був С. Голубович.

У Відні в "Уряді Диктатора" один з 4-х членів був "Уповноважений для фінансів".

ЗУНР не мала власних емісій грошових знаків, а в державі курсували австрійські корони, поділені на 100 гелерів, званих за часів ЗУНР сотиками.

4.1.1919 УНРада в Станиславові ухвалила злуку ЗУНР з УНР у Києві і соборність українських земель і народу в одній державі УНР проголошено в році сто на площі св. Софії 22. січня 1919. З цього часу в Західній Області УНР (ЗОУНР) курсували поруч корон також грошеві знаки УНР за курсом: одна гривня рівнялася 80 сотикам (1 корона = 1.25 грв). Директорія УНР помагала ЗОУНР українською і австрійською валютами.

Офіційний орган:

"Вісник Державних Законів і Розпорядків".